

d) pogrešna tvorba: Petrohorska i Petrovohorska ulica, Sigete (mj. Sigete), Ferenčica i Ferenščica, Crnčkovečkina (za ulicu Ruže Crnković), Miškinova i Miškinina, Lozicina i Lozičina, Solovljeva i Solovljevljeva ...

e) ne razbire se osnovno prezime od kojega je izveden pridjev: Trnčičev i Trnčevićev put,

f) pogrešna kongruencija: Trg Otokar Keršovani mj. Trg Otokara Keršovanija (treba Keršovanijev trg, Ulica Budak Divka mj. Ulica Divka Budaka) ili ako je žensko ime Ulica Divke Budak ...

g) osobno ime iza prezimena: Ulica Horvat-Kiš Franje (mj. Ulica Franje Horvata Kiša ili Kiševa ulica) ...

h) umjetno stvorene složenice Kozari-Bok, Borongaj-sjever, Žitnjak-Bogdani i sl. (umjesto Kozarski bok, Sjeverni Borongaj, Žitnjanski Bogdani ili samo Bogdani) ...

PITANJA I ODGOVORI

O PISANJU IMENA TRGOVA I ULICA

Uredništvu je *Jeziika* postavljeno pitanje kojim se početnim slovom, velikim ili malim, pišu dijelovi složenih imena ulica i trgova ako ti dijelovi nisu na početku imena i nisu vlastite imenice.

Na prvi se pogled pitanje činilo suvišnim, jer su svi članovi uredništva bili uvjereni da je to potanko utvrđeno u Pravopisu. Kad smo, međutim, zagledali u Pravopis, brzo smo se uvjerali da u tome Pravopis stvara zabunu. U tekstualnom dijelu velikoga Pravopisa (str. 19), gdje se govori o pisanju velikog slova, doslovce stoji: »I u nazivima ulica, trgova, gradskih naselja samo se prva riječ piše velikim početnim slovom, a od ostalih riječi jedino one koje su već same po sebi vlastita imena ili stoje mjesto višestranog imena«. Uz taj se tekst navode mnogi primjeri, među njima i ovi: *Ulica socijalističke revolucije, Ulica braće Kavurića, Trg žrtava fašizma*. U svim su tim primjerima riječi koje ne stoje na prvom mjestu i nizu vlastite imenice (*socijalističke revolucije, braće*) napisane malim početnim slovom, sasvim u skladu s onim što je rečeno u navedenom tekstu. Oslonimo li se samo na taj propis, gotovo i nema mogućnosti da pogri-

ješimo. Zbrku je, međutim, izazvao podatak u rječniku gdje se uz riječ *trg* nalaze i ovi primjeri: *Trg Republike, Trg Slobode, Trg Pobjede ... Trg maršala Tita, Trg bratstva i jedinstva*. Odmah udara u oči da su dva posljednja primjera (*Trg maršala Tita i Trg bratstva i jedinstva*) napisana u skladu s pravopisnim pravilom, u skladu je s pravopisnim pravilom i prvi primjer (*Trg Republike*), i to zato što imenicu *Republika* u tom imenu trga zamjenjuje višestranost ime naše države (skrać. SFRJ), pa je u službi vlastite imenice. Ostala dva imena trgova (*Trg Slobode i Trg Pobjede*) napisana su protiv pravopisne norme, jer ni riječ *sloboda* ni riječ *pobjeda* nisu vlastite imenice niti ih u tim imenima trgova zamjenjuju. Zato imena navedenih trgova treba pisati jedino: *Trg slobode i Trg pobjede*, tj. s malim početnim slovom u drugom dijelu imena.

Bilo je potrebno upozoriti na ovu nedosljednost u Pravopisu, jer takve i slične nejasnoće mogu katkad izazvati i krupnije posljedice, osobito pri testiranju ili ocjenjivanju učeničkog znanja iz pravopisa, kad bi se nastavnik pozivao samo na rječnički dio Pravopisa, a ne bi uvažavao i teoretski dio s obrazloženjima.

Božidar Finka

O IMENU ŽIDOVA*

Upravo u prijevodu članka o novonastalim inhibicijama u jezičnom izrazu (Nora Galli de' Paratesi: »Društvene zabrane«) u časopisu Kritika, br. 9, pokazala se i jedna zanimljiva i složena inhibicija samoga jezičnog sredstva prijevoda, to jest samoga suvremenog hrvatskog jezika. Riječ je o načinu prijevoda talijanskih naziva Ebreo i Giudeo.

Naziv Giudeo preveden je u tome tekstu hrvatskim nazivom Židov, dok je za prijevod naziva Ebreo uzet naziv Jevrej. Taj naziv pak ne samo da nije hrvatski, ne samo da nema nikakve tradicije u hrvatskoj književnosti i hrvatskom živom govoru (izuzme li se osamljeni primjer iz jednoga Matoševa stiha i jedne Krklečeve pjesme) nego nije ni uklopiv u hrvatsko nazivlje, jer je građen načinom potpuno tuđim zakonima hrvatskoga jezika.

Ime Jevrej jest ruski oblik imena Hebrej (koje je naša civilizacija primila iz biblijskoga hebrejskog jezika preko grčkoga i latinskoga); i, po zakonima ruskoga jezika, doživjelo je u njemu ove promjene: ispadanje početnoga glasa h; izgovorni dodatak glasa j slovu e koje je u pisanju postalo početno (ruski se piše Evrei); promjenu glasa b u glas v. Prva i treća od tih promjena došle su u ruski iz novogrčkog jezika, druga je tipično ruska. A sve tri hrvatskom su jeziku tuđe: i zato, kao što se hrvatski ne može reći Vizantija, Vitlejem ili Jelisaveta, nego je za hrvatske jezične zakone ispravno jedino Bizant, Betlehem i Elizabeta, tako je hrvatski nemoguće reći Jevrej.

Srpskom književnom jeziku bilo je jednostavno preuzeti naziv Jevrej (u obliku Jevrejin) iz ruskoga, jer srpski jezik poznaje te tri glasovne promjene. Ali hrvatski jezik ne poznaje ih, i stoga unositi u nj jedan naziv protivnan njegovim glasovnim zakonima neizbježno djeluje kao stanovito nametanje,

*Ovaj članak prenosimo iz časopisa Kritika, br. 12, str. 406-410, jer raspravlja o vrlo aktualnom pitanju, a kako je obrazloženo neobično snažno, smatramo vrlo korisnim da se s njime upoznaju i čitaoci Jezika. Autorica je članku dodala bilješke.

koje se u našim osjetljivim prilikama osobito mučno osjeća.

Pa kako onda na hrvatski prevoditi talijanski naziv Ebreo? Francuzi ga prevode: Juif (ne Hébreu). Nijemci Jüde (ne Hebräer). Englezi i anglofoni Američani: Jew (ne Hebrew). To jest: i u svome izvornom govoru i pisanju, i u prijevodima s jezika u kojima se Židovi općenitije zovu hebrejskim imenom – svi narodi srednje i zapadne Evrope i anglofone Amerike zovu Židove Židovima. I u Hrvatskoj su se oni uvijek zvali Židovi, i hrvatski Židovi sami su sebe sve donedavna tako nazivali, kao što francuski, njemački, engleski, sjevernoamerički Židovi i danas sebe tako zovu. Naziv Židovi jedino je normalno ime toga naroda u hrvatskom jeziku, kao što je u spomenutim jezicima jedino njegovo normalno ime Juifs, Juden i Jews. To je u tim jezicima isto tako jedino normalno kao što je u talijanskom ili ruskom jedino normalno reći Ebrei ili Evrei, a u srpskom Jevreji. I dakle, nazivima Ebreo, Evrei, Jevrejin jedini je hrvatski ekvivalentni naziv Židov.

Ali, budući da je Židov jedini hrvatski ekvivalent nazivu Ebreo, kako onda prevesti na hrvatski naziv Giudeo, koji je u spomenutom članku preveden baš nazivom Židov? Drugim riječima: ako se Ebreo na hrvatski, u skladu s hrvatskom jezičnom tradicijom, ne može prevesti drukčije nego nazivom Židov, kako prevesti Giudeo? Pa Židov je, reći će se, upravo doslovan prijevod imena Giudeo (Iudaïos, Iudaeus)!

Doslovan leksički jest, ali u hrvatskom jezičnom i moralnom osjećaju sasvim doslovan ipak nije. U članku o kojemu je riječ, i koji je pisan u talijanskom kulturnom krugu, kaže se da je Židov (Giudeo) bila nekad (u srednjem vijeku) »uobičajena riječ«, a da je »danas« (biva: tek danas) »to riječ s prizvukom prezira«. Istina je drukčija: u talijanskom jeziku to je uvijek bila riječ s prizvukom prezira, i u srednjem vijeku i danas. U hrvatskom jeziku pak taj stari talijanski prezirni naziv Giudeo ima svoj stari hrvatski ekvivalent, obojen istim teološkim i so-